

Latweefchu Awises.

Nr. 13.

Zettortdeenà 30. Merzi.

1861.

Awifchu - sinnas.

Rihga. Daugawà pee pilfata ar wiffu firgu un wesumu eelaufufchi un eekritufchi strahdneeki no Beerberbekes muifchas. Peeckrehufchi zitti paligà un deemschehl arri eekritufchi. Tad lungi usrunnajuufchi laudis lai glahbj. Kahdi gohdigi puhmanni eedrohschinajuufchees un ar nahwes bailehm ispeftijufchi nelaimigus ir firgu, bet wesums palizis eekschà, jo jaw bijis tumfch walfars. Kungi nu famettufchi naudu gohdigeem glahbejeem par pagohdinaschanu, bet schee gohdigi puhmanni naudu ne buht naw nehmuufchi, jo no Kristus puffes un brachta mihlestibas to darrijuufchi. Ohtrà rihtà ir to wesumu iswilkufchi.

Behterburga. 13tà Merzi muhfu Kungs un Keisers saldatus munsterejis un leelu leelais laufchu un flattitaju pulks tur bijis. Tad no laudim isnahkufchi zitti semneeki un muifchas = laudis Keiseram kritufchi pee kahjahm un ar affarahm un leelu teikfchanu tam pateikufchi par to leelu schelastibu, to darrijis pee saweem Kreemu nabbaga semneekem. Keisers preezigi tohs peenehmis un ar mihligeem bet stipreem wahrdeem tohs usrunnajas peeohdinadams wiffem laudim, lai kristigi, deewabihjigi un ustizzigi turras un dshwo, tad tiklai fchi schelastiba wiffem isdohschotees un buhschoht par ihstu labklahfchanu un fwehtibu. Ar affarahm, leelu teikfchanu un gawilefchanu wiffi laudis tad sawu mihfu schelighu Keiseru fweizinajuufchi ar Urrah un flawu.

— 3 —

Kahdas mahzibas to septinu Greekeru pofauls = gudru.

Bezju Greekeru semmè tee „septini gudri“ (kas wiffi 5 sibds 600 gaddus preekfsch Kristus dshwoja)

fawas leelas faprafchanas deht lohti tappe gohdati un zeeniti, un winnu runnas un mahzibas stahstija weens ohtram. Te nu kahdus wahrduf scho „gudru“ paganu wihru gribbam Awifchu laffitajeem preekfschà litt.

1) Tahles. tas pirmas no scheem gudreem, mehde fazzih: „Zilweks, mahzees sewi paschu pasht!“ Sewi paschu pasht mahzitees winsch turreja par to wifsgreuhfalt isdarramo tiklumu. Kad kahds prassija: kurra ta labbaka leeta effoht, winsch atbildeja: „Basauls-ehla, jo ta irr Deema darbs.“ Winsch apleezinaja, ka tam, kas mas runnajoht, labba faprafchana effoht. Tahles arri reisoja pa Egypti, gribbedams schahs semmes preefteru gudribu mahzitees. Winsch darbojahs daudj ar fwaigsnu-sinnafchanu (astronomiju), un bij tas pirmas, kas faules aptumfchofchanu riktigi preekfsch pasluddinaja.

2) Solons wedde reis kahdu no saweem draugeem, to tas behdigu atradde, us kahdu pakalnu pee Athesnes pilfata, lifle tam pilfata nammus pahrschlattihht un fazzija tad: „Apdohma, zil schelofchanohs un fuhdsibu appakfsch scheem jumteem irr dsirdetas tappufchas, zil taggad tur to paschu irr un zil wehl us preekfschu buhs. Apstahjees ne fuhdsees tapeh; par nelaimi un nepatihkamahm leetahm, jo ar to wiffem zilwekeem japuhlejahs.“ Zittu reis Solons fazzija: „Kad wiffi zilweki warretu sawas raises us weenu weetu sanest, un schis pulks no raisehm atkal stary wiffem weenadas dalkas taptu isdallihht, tad katrs atkal labprahht sawas turp nonestas raises us mahjahm nemtu jo kas ne buhtu meerà ar to leelo weenadu dalku no tahs leelas raisu laudses.“ Solons arri teize: „Nee weenu zilweku ne warr preekfsch nahwes laimigu teikt.“

3) Kiblon's mehdsje fazzijt: „Kas arweenu runna, kas tam tihf, dabbu dsirdeht, kas tam ne patihf.“ Tad winsch dewe to mahzibu: „Ar aht-reem sohleem eij pee teem behdigeem, ar seh-neem pee teem preezigeem draugeem.“

4) Pittalus ne bij mantas kahrigs, bet mel-seja ar masumu istift; turkloht tas arri bij lohli laipnigs wihrs. Kahds buhweisteris bij winna dehlu ar zirwi nosittis. Kad nu slepkawa tappe preefsch winna wests (Pittalus bij leelakais waldineeks Mitilenes pilfata), tad tas to palaide walla, fazzidams: „Beedoht irr swehtigak nekà no-kaut.“ Pittalus dewe scho padohmu: „Kad tu ko gribbi darriht, tad ne istahsti tulihst sawu padohmu, lai tu ne tohpi isjmeets, kad taws padohms ne isdohdahs.“ Allaschin winsch mehdsje teikt: „Darri wiffu pceenahkamà (jeb ihfà) laifà.“

5) Bias dewe storp dauds gudrahm mahzibahm ir schahdas: „Ja kas ahtri un tuhda palihds, tas diwkhartigu paligu dohd.“ „Tik tas irr nelaimigs, kas nelaimi ne warr panest.“ Kadu reis, kad eenaidneeki tuwojahs, neffe winna pasihstami sawas labbakas leetas paslehptòs kaktòs, un prassija Biasu, kapehz tas arri tà ne darroht. Winsch atbildeja: „Kas mannim irr, to es arween neffu pee mannis.“ Schee wahrdi simejahs us winna gudribu, sumaschanu un mahzibu.

6) Kleobulus dewe schahdas mahzibas: „Darri labbu, tikpat draugeem, kà eenaidneekem; draugam, lai tu winna draudibas-faites zeetaki faseeni, eenaidneekam, lai winsch taws draugs tohp.“ „Ne effi laimè pahrgal-wigs, un nelaimè isjamiffis!“ „Wihram wai-jag laimi un nelaimi wihrischkiigi panest.“

7) Perlanders allaschin fazzija: „Ahdohma papreefsch labbi, kad tu ko darri; un ko tu effi sew zeeti apnehmees, to arri isdarri!“

Schih's paganu wihru mahzibas gan labbas; bet ja kahdam naw Kristus gars un tas Winnam ne peederr, tad tam naw spehka tahs pilnigi isdarriht, tam Kungam pa prahtam.

Tas nahf no augfchenes.

Zehl. 1. 17. Wiffa labba dahwana un wiffa pilniga dahwinaschana irr no augfchenes.

Sprantschu semmè bij kahds nabbags sehns, ko par maso Pehteri sauze. Tehws un mahte bij winnam fenn mirruschi; tapehz winnam waijadseja ubbagòs eet. Pehteris pratte itt brangi dseedahf, tadeht arri gan drihs itt wiffur tam maifes nuzziau labprahf pasneedse. Bet winnam bij kahds eerad-dums, ka winsch allaschin tohs wahrdu's fazzija: Tas nahf no augfchenes. Tehws bij mirstohf fazzijis: „Mans mihlais Pehter, tu nu palifsi weens pats schinni pasaulè un tew gan daschu reis itt gruhti klahsees. Bet dohyma arweenu: „Tas nahf no augfchenes, tad nelaimi weeglaki pahrzeetifsi.“ Pehteris tehwa wahrdu's itt labbi eewehroja un tohs nelad ne aismirfe. Ja winnam kahdu dahwanu pasneedse, tad winsch fazzija: Baldees, tas nahf no augfchenes.

Kad Pehteris bij druszin leelaks pasteepees, tad fahla ihsteni pahrdohmahf, ko gan schee wahrdi nosimejoht: Tas nahf no augfchenes. Tad winsch nopratte, ka Deews pasauli walda un ka wifs, kas noteek, tiklai zaur Deewu noteek. Ar scho tizzibu winnam labbi gahje. Pehteris weenreis zaur pilsehtu staigaja; tè usnahze itt breefmiga auka un dakstinsch winnam us kameesi uskritte. Pehteris uszehlees itt meerigi fazzija: Tas nahf no augfchenes. Zitti, kas to dsirdeja, par tam smejsahs un teize: Tad ta mukka deffa! Kas to gan ne sinn, ka dakstinsch no augfchenes kriht; no appafschas us augfchu tatschu ne warr krift. Laudis to ne fapratte, kà Pehteris dohmaja. Pehz pahri minutehm bij wehtra tai paschà eelà nammam juntu noplehstus un 3 zilwekus nosittust. Buhtu nu Pehteris arweenu prohjam gahjis, winsch buhtu akkraht tai paschà weetà nonahjis, fur jumts sagahsahs. Tad buhtu nosittis. Tas pateesi no augfchenes nahze, ka dakstinsch winnam uskritte. Deewa rohka zaur tam winnu no jo leelakas nelaimes pasargaja.

Zittà reisè neffe Pehteris kahda baggata kunga grabmatu us kahdu weetu. Kungs bij peekohdinajis steigtees. Pehteris gahje par wifsihsfako mescha zellu. Par plattu uhdena grahwi pahri lezzoht, winsch eeskritte eelschà un tiffu ne noslithle. Grab-

matu bij Dumbrâ eeminnis un to wairs ne warreja atraft. No grabwja istrabpees, winsch meerigi fazzija: Tas nahf no augfchenes. Mahjâs pahrnahjis, winsch lungam fawu klismi stahftija, bet fchis pakiffe til nikuis, fa Pehteri ar fullakeem istubhme par durwim abrà. Bet Pehteris fazzija: Tas nahf no augfchenes. Ohtrâ deenâ lifke lungs Pehterim atnahft. Klausees! fchê tew 2 dukfati par to, fa tu wakkar grabwi eekrisdams grabmatu pasaudefi. Buhtu wiina wakkar tai weetâ nonahfufi, tad es buhtu taggadim itt nelaimigs zilweks. So tahs leetas irr taggad pawiffam zittadi pahrgrohsijufchahs. — Warretu wehl dauds fo par maso Pehteri stahftiht, bet jau peetikâ. Kad jau bij seels puiffis, tad wehl wiffi to par maso Pehteri fânze. Ueri kahds baggats Calenderis — us fcho pilfatu atreisofjis — no Pehtera dsirdeja. Winsch to lifke atfaukt un jautaja: „Ro tu dohma, Pehter, kapehz es tewi lifku faukt?“ Pehteris atbildeja: Tas nahf no augfchenes. Calenderim tas labbi pakiffe. Kahdu brihtinu apdohmajees, winsch us Pehteri fazzija: „Woi tew patifku pee mannim par fullaini nahft?“ Tas nahf no augfchenes, atteize Pehteris. Labpraht fcho deenestu peenemmu. Baggatais Calenderis to panehme lihfs us fawu semmi. Tur wiinam itt labbi klahjahs un kad lungs mirre, tad arri ne bij Pehteri aismirfis. Winsch bij tam atstahjis labbu naudas graffi, fa patâ fawu dsihwi warreja eefahft. Pehteris taggad effoht turrigs wihrs Birminemmes pilfata. Bet pee itt wiffa, kas noteek, winsch wehl taggad arweenu falka: Tas nahf no augfchenes.

Kahdu daschadu mattu naw pasaulê.

„Smalki mannas lihgawinas dseltani matti,“ dsirdeju weenreis jaunu wihru falkam, kas patlabban kabsu deenas bij palaidis garram. Tad sinni: Lihgawinas matti smalki. — Prassiju snikkerim (dischleram), kas mannim kahdâ istabâ jaunu grihdi lizzis, woi deklus labbi salaidis? Winsch atteize: „Us mattu!“ Uvskattiju to darbu, raddahs fchirbu deefgan. Tad sinni: Snikkerim parupfi matti. — Norunnaju ar buhmeisteru, lai mannim kahdu ehku us mattu pehz manna apriffa ustaisa. Raddahs pehzal weena feena par zellu (tulli) garra-

fa, ohtra par zellu ihfala. Pahrmettu winnam: „Juhâ fohlijatees us mattu pee manna apriffa turretees!“ Winsch atbildeja: „Zellis irr buhmeistera mats.“ Skattijohs, kâ rewifers mannu druwu mehrija un fazziju: „Woi tad pateesi us fawu papihru itt zeeli to lauku garrumu un plattumu warreet notrahpiht?“ Winsch prettim: „Us mattu.“ Sazziju atkal: „Bet fchnohra neffataji naw nemas to fchnohru labbi eesteepufchi?“ Winsch atkal prettim: „Kas par to, woi pehda wairak, woi masak. Pehda irr rewifera mats.“ — Winnu gaddu aisdewu nohtigam zilwekam 3 rubelus; eedams prohjam winsch fohlijahs: „Us mattu pa Willekeem jums atdohfchu.“ Gaidu nu jau daschu gaddu. Salki, mihtais lassitajs, — zil resni gan ihfti parradneekam tee matti? — e.

Smeeffi.

Uffis fazzija: „Kâ juhâ warreet mannim til drohschi prassiht, jums naudu us parradu doht; jo es jums tal sweschineeks efmu?“ Brenzis atbildeja: „Tapehz prassu, fa manni passhstami mannim wairs us parradu ne dohd.“

Kahds teizams wihrs, kam til weena ajs bij, apprezjeja kreetnu un smukku feewinu. Pehz kahdeem gaddeem feewina arri bij til nelaimiga, weenu azzî pasaudeht. Zebfchu abbi bij weenu azzî paspehlejuschi, tomehr dsihwoja laimigi un meerigi. Til wihrs fmeedamees reisehm fazzija: „Wifs irr labbi manna laulibas kahrtâ, bet es til ne warru ar fawu feewinu nekad kahdu wahrdinu appalsch tshetrahm azzim runnaht. S.....i.

Kinesera spreedums par Londoni.

Preeksch kahdeem gaddeem kahds Kineseris Giro-pâ atreisofjis, nonahze arri Calenderu semmê, Londones pilfata. Te wiinu nu jautaja, pahr kahdahm leetahm tam jo wairak effoht jabrihnojahs? Winsch atbildeja: „Papreekschu par juhfu pilfatu, jo tai irr tee nammi tâ zits pee zitta, itt kâ swihai us siws muggura, kâ fa tee eedshwotaji tikko warw dwaschu wilkt; un tad par teem wihreem, jo wiinu fwahrkeem irr astes pakkalâ itt kâ lohpeem un tahdas zeppures kâ apteekera meeseris, un brilles weenumehr us deggunu turr, kad arri grabmatu nemas ne lassa. B—g.

Sluddinaschanas.

Weens ne prezzehts dahrsnecks, ar labbahm peerabdischanahm warc tublibt weetu eefsch **Prancka-Seffawas** muischas dabubht. Klaktakas sinnas tohy turpat, woi Zelgawâ eefsch Pastes eelas Prancka zeeniga funga nammâ dohtas. 2

Annas muischas **Baltajâ Krohgâ**, tiks tanni **3schâ Aprili** f. g. us ubtrupu pahredohti strgi un bruhketas ir jaunns sirgu brauzamas leetas, fâ arri gohwis, kultu drahnas un daschadas wirtschaptes leetas. 2

Kallejs, kas sawu darbu labbi proht, un weetu gribb dabubht par Jurgeem 1861, lai peeteizahs **Ellejas Meitu Krohgâ**. 3

Sirgu kallejs, stellmakers un mohdere ar labbahm atetatehm tohy preefsch leelu muischu Kreewusemmé, 70 juhdses no Zelgawas, par labbu lohni mekleti. Klaktaku sinnu dabubhs **Audses muischâ** pee Dohbeles. 1

Krohna muischa, Dohbeles aprinkt, tohy par weenu gaddu us renti atdohta, un tur klakt semmes gabbali preefsch 2 jaunahm mahjahm eeriktetas (Etablissements) us muhschigu tailu (Erbpacht). Klaktaku sinnu pee kaupmannâ funga **D. W. Neuland**, stuhra bohst pee tirus. 2

Slampes muischâ schinnit 12tâ Aprilt tays gohwis, sirgi un wirtschaptes leetas us ubtrupu pahredohtas. 2

Krohna-Grzogamuischâ (pee Zelgawâ) 11tâ **Aprili 1861** us ubtrupu wairakfehltajem par flaidru naidu tays isdohti: sirgi, gohwis, aitas, sirgu leetas, ratti, raggus, arkti, leele Bahzsemmes arkti, un wehl dauds jittas tahdas laufu un wirtschaptes leetas un wehl mahju leetas, fâ: galdi, flapji, krehfli etc. etc. etc. 2

Wehrenâ muischâ, netahsu no Zelgawas, tohy us 15 g addeem us arrenti isdohta. Usnehmejam buhs libds lahdi 7 tublst. rubl. waijadstigi. Klaktakas sinnas dabubjamas pilli, Gubernements drukkâ pee **Johannsohna** funga. 1

Kabilê irr jaunns sirgu-tirus ezejelts, furru scho gaddu, arri nahkamôs gaddôs, tai 18tâ **Aprili** noturrehs. 1

— Atrasts —

tai 9tâ **Webruari** waffarâ f. g. us leelzetta, no Zelgawas Gribwes tilta libds Dohbeles un Tulkuma zekkam, weens **hakkis** ar wiffadahm drahnahm un lattuhennu 100 rubl. wehrtibâ. Kam tas peederr, lai 6 nedeku storpâ to schê apleezima un maffas fâ arri atrastahanu atlibdsnadams, pretti nemun. 1

Kabilles pagasta teesâ tai 2trâ **Merzi 1851**. (Nr. 66.) Pagasta wezzafajs **Frijs Bahwer**. Teefas skrihw. G. Junghahnu.

Labbibas un prezzu tirus Rihgâ tai 25. Webruari un Keepajâ tai 25. Webruari 1861 gaddâ.

M a l f a j a p a r :	Rihgâ.		Keepajâ.		M a l f a j a p a r :	Rihgâ.		Keepajâ.	
	R.	S.	R.	S.		R.	S.	R.	S.
1/3 Tschetw. (1 puhru) rudsu 200 libds	2	15	2	10	1/2 puddu (20 mahrz.) dselses 1,00	1	10	1	10
1/3 " (1 ") fweeschu 340 —	3	60	3	50	1/2 " (20 ") tabaka	1	25	1	40
1/3 " (1 ") meeschu 180 —	1	90	1	90	1/2 " (20 ") schlibu appian	—	—	2	—
1/3 " (1 ") ausu . 125 —	1	35	1	10	1/2 " (20 ") schab. zubfu gaff.	2	25	2	20
1/3 " (1 ") sinnu 275 —	3	—	2	20	1/2 " (20 ") krohna linnu	2	45	2	—
1/3 " (1 ") rupju rudsu milt. 2	15	2	—	1/2 " (20 ") bracka linnu	1	40	1	20	
1/3 " (1 ") bihdelet. 270 —	3	—	2	70	1 muzzu linnu fehflu . . . 6,50 libds	7	—	6	—
1/3 " (1 ") fweeschu mit. 4	85	4	—	1 " silku . . . 10,50 —	11	—	10	50	
1/3 " (1 ") meeschu putrain. 2	90	2	50	10 puddu farkanas fahls . . .	5	25	4	60	
10 puddu (1 birkanu) feena . 350 —	4	—	2	—	10 " baltas rupjas fahls 5,00	5	—	4	60
1/2 " (20 mahrz.) fweesta 390 —	4	—	3	20	10 " " smallas " . . .	5	—	4	60

B r i h w d r i f f e h t.

Beelikkums

pee Patweeschu Nwischu Nr. 13.

Wissaugstaka Keisera gramata
no 19ias Webruara deenas 1861, kas Stä Merzi is-
fluddinata tappuse.

No Deewa scheblastibas

Mehs Aleksanders tas Dhtrais,

Keisers un Patwaldineeks wiffas Kreewu-semmes,
Pohlu Kehniusch, Pinnu-semmes Leelstungs
2c. 2c. 2c.

wisseem Saweem ustizzeem pawalstneekem
darram stannamu:

Zaur Deewa waldischanu un Kreewu-mantofchanas ap-
swehtiteem lilkumeem aiginati us to Mums peedfintu
wiffu Kreewu waldischanas-krebslu, Mehsh scho Sa-
wu ammatu gribbedami pilnigi isdarricht, Sawâ sirdi
effam apfohljuschees, wiffus Sawus ustizzigus pa-
walstneelus no iflatras kabrtas un no iflatra ammata ar
Sawu waldeeka mihlestibu un apgabdaschanu aplampt,
tillabb to kas tehwi-semmi apfargadams ar sohbinu gob-
dam darbojabs, lihds pat tahdam, kas ar ammatneeku
eerohfscheem pasemmigi strahda, tillabb to kas aug-
stu waldischanas ammatu dabbu, lihds pat tahdam, kas
ar arflu semmi wagge.

Pahrmelleedami så klajjabs M u h s u walsti wiffadu
dshwes-kabrtu laudim, Mehsh effam atsinuusch, la
Walstis-lilkumi gau to augstaku un widdeju dshwes-kabrtu
reftes, labbumu un darramus pilnigi apgabdasjuschi un
par to nospreduschi, bet naw weenadi darbojuschees ar
dsintu-lauschu buhschanu, kas tadeht tohy faukti par
dsintem-laudim, la wiini un wiinu behrni pehz wezzeem
lilkumeem, jeb arri pehz wezza eeradduma irr peeraftiti
un likti appafsch sawu dsintu-lungu spehka un warras,
kurraem lihds ar to arri par to jagabda, la teem labbi
klajjabs. Dsintem-lungeem lihds schim bija leelas reftes,
kas zaur lilkumeem ne bij itt pilnigi nogruntetas. Lilku-
mu weekâ bij wezzu laiku stunnas, wezzi eeraddumi un
lungu lobs prabts, zaur lo, ja labht gabje, gaddijabs
tahda dshwe, så wezztehwi ar saweem behrneem dshwo
un darra, prohti: dsintu-lungi så tehwi sawus appafsch-
neelus ustizzigu apfargaja un schehligi apfohpe, un schee
så behrni no labbas sirds saweem dsintem-lungeem klausi-
ja. Ar laiku, lad pasautê til deewabihjigi wairs ne
dshwoja, gaddijabs schabdi tahdi lawekli, la lungi un
semneeki så tehwi un behrni til sijnigi wairs kophâ ne
turrabs; kad dsintu-lungi sawu muischu waldischanu sah-

ze ustizzeht swescheem, kas tillai sawu paschu labbumu
melle, tad tahda wezztehwi prabtiga un gaddiga dshwe
sahje sust, sahje darricht så patihf, un ar to apgrubht-
naja semneelus, aiskaweja wiinu labflahschanu, så la
scheem apnikke, pascheem par to ruhpetees, lai teem dshwe
ectu us preefschu un labbaka paliktu.

Ir M u h s u augusti teikti Tehwi un Keiseri to irr at-
sinuusch un sahkluschi par to gabdaht, la semneekem
labbati klabtohs; bet woi ne spehjuschi gruntigi to isdar-
richt kas dsintu-lungu gribbeschana bij likts, jeb arri
gruntigi to darridami tee tillai ihpaschas wajadstbas un
mehginadami to tillai schurp turp warrejuschi isdarricht.
Tâ Keisers Aleksanders I. isdewis lilkums preefsch
teem brhweem arrajeem, un M u h s u Tehws Nikolai I.,
kas eelsh Deewa dufs, tahdus lilkums isdewis preefsch
teem semneekem kas peederrigi (verpflichtet). Zaur teem
Inwentarijuma-lilkumeem tannis Gubernementis, kas us
walkara-puffi, irr nospreefts par semneeku semmes un
wiinu darramu (klaustibas) peedallischanu. Bet ne wifs,
kas schê nospreefts tappis schinnis lilkums par teem
brhweem arrajeem un teem semneekem kas peederrigi,
arri pilnigi irr isdarrichts tappis.

Mehsh scho darbu eesahkluschi un ar to israhdam, la
Mehsh wiffu labbu tizzam un gaidam no Kreewusemmes
muischneekem, kas Mums til daudsfabrtigi parahdijus-
chi un apleezinajusch, zil pasemmigi un ustizzigu wiini
turrabs pee M u h s u gobda-krebslu un zil preezigi wiini
sawus appuzus tehwi-semmei atness. Us muischneeku pa-
schu wehleschanohs Mehsh winneem effam nowehleju-
sch isdoht padohnus par to, så ta semneeku buhschana
no jauna effoht ja-eetaisa; jo muischneeku reftes zaur to
tohy pa-ihstnatas, teem nahf dauds mafal labbuma un
janesh wiffada nastâ to eetaifoh no jauna. Muischnee-
kem ustizzedami Mehsh ne effam peewihluschees. Gu-
bernements Kunitetes muischneeki zaur saweem weetnee-
kem iflatra Gubernementi paschi no sewis un no sawa
labba prahta atlapuschees un atdewuschu sawas reftes,
pehz kurrahm teem peederreja sawu dsintu-lauschu meesa
un spehfs (Person). Schis Kunitetes sakrahjuschas
peederrigas stannas par to, un tad sawu padohnu par to
isdewuschas, så dsintu-lauschu buhschana no jauna ja-
pabrtaisa un så lai nu turrabs schee laudis ar saweem
dsintem-lungeem.

Schee padohni, kas, så bij gaidams, naw bijusch
wiffi weenadi bet sawadi, no Wirs-Kunitetes wiffi sa-
nemti, weens ar obtru falihdsnati, pa labrtam un ar
ihpaschu stannu falikti kophâ, pahrlabbotti tappuschu un

peefikke flabt, kas wehl truhle. Tad fchee us tahdu wihri farakstitti jauni liffumi preefch muifchneeku femneekeem un muifchas=landim leelä Walfis=rahli irr pahrbau-ditti (pahrfpreefchi) tappufchi.

Schehliga Deema paligu pafantdami Mehs effam nofpreedufchi, fcho lectu nu isdarriht. Zaur fcho jannu apfihmetu liffumu=grahmata dffinti=landis nu dabbuhf fawä laikä brihw=launineeku pilnigas rektes.

Dffinteem=fungeem paleef fawa eemantota rekte pee wif-fas tabs femmes fas teem peederr, bet winni prett no-fpreefchamtu atlihdffinafcham (darraneem) femneekeem no-wehl (eedohd) par paleekama labbuma bandifcham winnu mahju=weetu, (mahju=plekks, fur mahju=ehfas stabw), lai tee tur mahjodami drohfschi warr palift un ispidiht to, kas teem jadarra un jadohd Krohnim; bes fchihf mahju=weetas muifchneeki teem wehl nowehl tahdu fem-mes gabbalu un wehl tahdu labbumu, kahdu ta liffumu=grahmata nofpredufe.

Par to fa femneeki fchohs lauku gabbalus fewim warr ftrahdabt un winnu angfus bandiht, femneekeem tas ja-isdarra un ja=ispilda, fo liffumu=grahmata nofpredufe, lai femneeki par fcho lauku gabbalu fungeem par labbu darra. Schinni laikä, kamebr tas wiff tä taps eerikthehts, fem-neeki irr fauzami ar fcho wahrdu: „us kahdu laiku us-nehmufchees (veeflahjigi)“ (zeitweilig Verpfichteto).

Semneekeem arri tohy nowehleta ta rekte fawu mahju=weetu nopirkt; tee ar fawu fungu wehlefcham par pa-leekamu ihstu mantu warr eemantohht (nopirkt) arramu femmi un zittu teem eerahditu labbumu un rekti. Kad femneeki kahdu nofpreefchu mehru (gabbalu) femmes tä ee-mantofufchi par paleekamu mantu, tad winneem waivs nelas naw jadohd jeb jadarra faweem fungeem, un tee tad nu palift un buhs brihw=femneeki un ihffenu granti-neeku fahrtä.

Ihpafcha liffumu=grahmata, pehz winnu wajjadff-bahm un darbeem farakstita, nofpreefch to laiku, kurrä tee muifchas=landis ja=allaifch brihwi. Diwju gad-du laikä, no tabs deenas rehkinahhts kad fchee liffumi is-dohht tappufchi, tee dabbu pilnigu brihwefitbu un ter-minka brihw=gaddus.

Us fcheem liffumu=grahmatas liffumeem dibbinajahf wiff, un pehz fcheem grunts= jeb pamatta=padohneem isdarrihts itt wiffu, kas jadarra pee femneeku un muifchas=faufchu fahrtas nahlamu eeriktescham, lä ta femneeku=draudfes=waldifchana pilnigi un flipri ja=ceetaifa, un no-fpreefch pilnigi, kahdas rektes femneekeem un muifchas=landim irr nowehletas, un fas fcheem jadarra, japilda un jadohd Krohnim un muifchneekeem.

Zebfchu tee wiffäs jeb arri tilkai ihpafchäs weetas derrigi liffumi un tee wehl peelifti ihpafchi liffumi preefch faddahm ihpafchahm weetahm, preefch mafu muifchu grunts=fungeem un preefch tahdeem femneekeem, kas ftrahda muifchneeku pahrikfös, zil ween bij eefprijams, irr isdohht un nofpreefchi tahdi, fa tee buhtu der-

rigi pee ifkatras weetas dffihwes un lauku=fohyfchanas wajjadffbahm, — tad Mehs, — gribbedami lai tur fur weenam un ohtram fawf labbums irr, fchis labbums ne jufu un pa fahrtam tä paliftu, — effam wehlejufchi tä darriht: Muifchneeki ar femneekeem pafchi fawä fterpä lai faderr, un, flipri turredamees pehz teem liffumeem fas nofpreefch, fa tahdas derribas (tahdas funtrahtes) irr fargajamas un nebuht naw pahrfahppjamas, lai fawä fterpä faderr un funtrahtes taifa par to, zil leeleem buhs buht teem femmes gabbaleem, fo femneeki warr dabbuht un zil un fas femneekeem par to femmi irr ja=usnenmahf doht un isdarriht.

Kad fcho jannu buhfcham, — tadeht fa zaur winnu dauds leetas tohy pahrtaitas zittadas nekä bijufchas, — ne war us ahtru rohfu un ne tuhda us reiff eeweff un eeriktheht, bet us to wajaga ja maf diwju gaddu laika, tad, — lai zaur fchihf jaunus buhfchanas ee-wefcham ne gadditohf nekahda fajufschana un lai ifkatras pa tam to warretu apgahdabt un pafargahht, fas winna un wiffu labbums irraid, — buhs fcho diwju gaddu laikä muifchneeku (dffintu=fungu) muifchas itt wiff täpat un tahdä fahrtä un buhfchana palift, lä lihds fchim un taggad bijis un kamebr pabeigs wiffu fagahdabt un ee-riktheht tä, lä pehz liffumeem faji jauna buhfchana un fahrtä irr ja=ceetaifa.

Lai wiffu to warretu panahht un pareiff tä isdarriht, tad Mehs nofpreedufchi un pawehlejufchi tä:

1) Zkatra Gubernementi irr ja=eezell Gubernements-teefa preefch femneeku buhfchanas, kurrä peefriht ta angftaka finnafchana un fpreefchana par tahdu femneeku leetahm, fas mahjo us muifchneeku femmes.

2) Lai buhtu tahdi wihri pee rohfas, kas tuhda us weetas warr ismelleht un meeru fpreeff. ja fahdä weetä fchohs jaunus liffumf ne faprohtohht ftrihdis irr zehlees, tad aprinkfös ja=azina Meera=teefneschi (Meera=fungi) un is fcheem ja=eezell aprinka meera=ja=eeffchamahf (ap-rinka meera=fpreedeju teefa).

3) Us muifchneeku=muifchahm ja=eezell draudfes=wal-difchanas un tadeht tahm draudfehmu (pagasteem, no-waddeem) japaleef tahdahm, kahdas winnas taggad irr; wannis leelafös zeemfös (fahdfchäs) ja=eezell draudfes=wal-difchana; mafas lauku=draudfites (pagafius) warr falift lohpa un faweenoht weenä weenigä draudfes=waldif-chana.

4) Preefch ifkatras lauku=draudfes (pagafia) jeb preefch ifkatras muifchas, femmes=buhfchanas nullis jafaraffta, ja=apleezina un ja=apfliprina, un fchini nulli pehz peederrigas weetas liffumeem flaidri ja=isfakfa: zil femmes us paleekamu laiku femneekeem ja=eerahda, un zil un fas teem par fcho femmi un arri par zittahm lee-tahm un rekthem fo tee dabbujufchi, fungeem par at-lihdffinafcham jadohd un jadarra.

5) Tahdi femmes=buhfchanas nulli, kad apfliprinati tappufchi, ja=ceetaifa ifkatra muifchä un beidsahht diwju

gaddu laikā (reškinahts no lahs deenas kad fchi Keisera Wißsaugstaka grabmata farakstita) wißfās muischās fawā spehā irr ezeekami, un tad pehz teem jaturrahs un ja-darra.

6) Kamehr schee diwi gaddi (lihdj 19tam Webruarim 1863) wehl naw pagahjuschi, semneekem un muischas-landim bes lahdaß prettim-runnafchanas faweem fungeem un muischneekem buhs täpat klaußiht un itt wißfu täpat doht un darriht, itt lä tee to lihdj schim darriju-schi, dewuschj un klaußijuschj.

7) Tauni laikā kamehr tahs draudses (pagasti, nowaddi) wehl naw eeriktetas un tahs draudses-teefas (pagasta-teefas) wehl naw sahkuschas fawu darbu, til ilgi teem muischneekem jeb fungeem wehl peenahfahs par to sinnah un gahdaht, la winnu muischās wißs eet un no-teef pa labrtam un teem teefa jaspreesch.

Uslufodami un itt labti sunadami zil grubti tas irr un buhs scho sahktu jaunu leetu eeriktetht un iswaddiht, Mehß stipri ustizzam tam wißsaugstakam leelam Deewam, kas Kreewusemmi apfarga.

Mehß arri stipri pakanamees un zerram us Muh-fu muischneeku drohschu un ustizzigu prahtu, un Mehß lihdj ar wißfu tehnu-semmi winneem te, itt lä tee pateesi irr pelniijuschj, isteizam Sawas sirds-pateizibas par to, la muischneeki ne lahodami us fawu labbumu ween, Mums palihdsejuschi isdarriht scho Muhfu padohmu un prahtu. Kreewusemme to ne muhscham ne peemirshs, la muischneeki paschi no semis zilweus zeenidami un no kristigas brahtu miblestibas at-dewuschj fawas restes, kas teem bijuschas pee faweem dsimtem-landim, un la tee zaur to tahdu grunti liffuschj, la semneeki us preeschdeenam warr ustaisiht jaunu lab-balu lauku-koheju dsihwi. Mehß arri sirdi effam pabeleezinati, la ar tahdu paschu teizam prahtu muisch-neeki par to gahdahs, la schee jaunee liffumi pa labrtam meera un lehniga prahtā tohp eewesti un isdarriti, un la iffatrs lungs fawā muischā pehz ta dsihfees un tā darrihs, la ta buhschana un dsihwe to semneeku un muischas-lauschu kas us winnu grunts, tahda tohp eetaisita un tahda paleef, la abbeem, ir fungeem, ir landim lab-bums no tam buhtu, la wißfai walstei par labbu wißfa semneeku lahrta warr dohtees un kluht fawā dsihwe us preeschu, un la muischneeki ar to semneekem dohs tah-du teizam preeschshimi, kas semneekus pasklubina pil-nigi un ustizzigi wißfu to isdarriht un pildih, to Walsts waldischana pawehlejuse un eetaisijuse.

Muischneeki til daudstahrtigi jaw irr parahdijuschj, la tee labpraht un ar dewigu rohfu fawu semneeku labklah-scham wairo; arri semneeki jaw irr parahdijuschj, la paschi atshst to schelastibu un miblestibu, ar fo muisch-neeki par winneem ruhpejabs un winnus apghda. Zaur to Muhfu zerriba irr stiprinata tappuse, un Mehß nu tizzam, la muischneeki un semneeki paschi fawā starpā ar gohdu un labbu salihgdami, paschi jaw

pateesi isdarrihs un gohdam to iswaddihß, kas pateesi grubti gan isdarrams tadeht, la scheit un tur un da-schās muischās pawißfam fawadas leetas un buhschanas irraid, kas ihsti ne faderr ar teem preesch wißfās walsts isdohteem jauneeem liffumeem; la zaur tahdu salihg-scham weglaki warrehs istapt no wezßas buhschanas un dohtees tai jaunā semneeku buhschana, un la arri jo deenas jo wairal zaur to us preeschdeenam weens ohttram ustizzehß, labbaki weens ar ohttru pahrtiks un dsihwehs, un wißeem par labbu weenprahtigi turresees.

Zai muischneekem un semneekem buhtu weglaki fawā starpā salihgt par to, la semneeki fawu mahju-weetu un arri wehl laht lahdu kohpjamu semmes gabbalu par paleekamu mantu warr nopeluhht (eemantohht nopirkdami), tad pehz ihpafcheem liffumeem patte waldischana peepa-lihdsehs zaur tappinascham un tahdu parradu pahrtakstis-scham, kas farakstitti us tahm muischam.

Mehß arri ustizzam un zerram, la semneeki irr prah-ta laudis un gohda laudis.

Kad semneeki par to ne pamahjiti dabbuja sinnah, la waldischana gribboht nozelt dsimtu-buhscham, tad zaur tahdu nesaprascham gaddijabs nelabbums. Zitti sem-neeki aklam tizzeja, ja buhsim brihwi, tad mums itt nefas wairs ne buhs jadarra un jadohd. Tomehr tahdu bij tiklai mas, jo lechu leclais lauschu pulks neschaubi-jabs, bet pateesi tizzeja un sinnaja, la zilwela prahts pats zittadi jaw ne warr fapraß un teist nedj pageheht lä tä: tahdeem kas brihwi un kam irr brihw dabbuht un baudiht schelastibu un wißfadu labbumu no zitteem zil-weekeem, teem arri par to ja-atlihdina zitteem un wißeem teem, no faweeem wiani to labbumu dabbujuschj, un teem par to ja-usnemmi lahdi darrami, un — lä jaw kristiga lahrta un Deewa wahrdi to pawehl fazidami Reemeru grabmata 13tä nod. 1nä weetinä: „Zkates lai tai pasauligai waldischana palaußigs irr, kurrei irr spehß un warra pah winnu; (7tä weetinä)“ tad makfa-jeet nu wißeem to parradu: „Meslus, kam mesli pe-derr: Muihu, kam muita peederr: Bijjascham, kam bijjaschana peederr: Gohdu, kam gohds peederr“ — la tahs restes un to labbumu kas muischneekem pehz liffumeem peederr, muischneekem ne warr atnemt, ja winneem par to ne atlihdina lä peenahfahs atlihdinah, un ja winni fawas restes par tah-du atlihdinascham paschi ne gribb atdoht zittam; un la tas pateesi buhtu netaisni un nefahrtigi darrihts, ja semneeki muischneekem peederrigu grunti un semni gri-betu dabbuht un baudiht, bet tee ne gribbetu par to teem atmakfaht ar peenahlamu makfa (ihru, renti).

Bet nu Mehß ustizzedami tizzam un gaidam, la dsimti-laundis schiuni winneem jaunā nahlamā laikā at-shs un ar sirds-pateizibu peenems tohs leelus uppurus un to schelastibu, fo muischneeki, gribbedami semneeku labklahscham wairoht, semneekem atneffuschj un dah-winajuschj.

Semneeki atšhš, la teem, — nu mantojuschi šipri nogruntetu mantu un ar to nu warredami woirak pehz pašča patiščanans darbotees, — wisseem walšs zilwe- teem un arri sew pašcheem par labbu taggad ja-usnem- mabš tā turretees, la tee to schelastibu, ko tee jannee likkumi teem dahwina, jo auglīgi paliktu zaur to, la tee turrabš uštizigi, prahtigi, labprahtigi, un scho lab- bumu gohdigi banda. Schee likkumi, kas semneceem tik leelu schelastibu nowehl, ne warr tohs laimigus pa- darriht, ja semneeki pašči ne darbojabs pee labflašča- nas kluht zaur to, la tee pehz likkumeem turrabš. Til- kai tahds warr labbi pahrtizis buht, kas ne-apnizis strabda, prahtigi fawu pbehtu un mantu walka, šahštiigi un tauyigi bandidams to ne iščškehrde un zaur křištiq, gohdigu dšhw, Deewabihšafčanā dšhwodams, labbu pahrtiščanu nopeln un wairodams wairo.

Teē, kam ir usdohts us scho jannu semneecu fabr- tas pahrtiščanu wissu sagabdah un fatališht un scho leetu eewest un eerikteht, ruhpiq par to gabdabš, la wišs tohp isdarrihts pa kabrtam un meerigi, wehrā lik- dami to derrigu laiku, lai semneeki no faween semnes- kohpeju darbeem ne tohp apkaweti, un la tee no schem darbeem fawas azis un fawu prabtu ne nogreesh. Winneem buhs fawu semmi ruhpiq kohpt un winnas

Wišsjaunakas šinnas.

Pehterburga. Sawā Wišsangstakā grahamatā, kas dohta Pehterburgā tanni 14tā Merzi 1861 un appašch- ralkšita ar Keisera Majestetes Wišsangstaku rohtu, mušhu schbligais Kungs un Keisers, Poblu Sch- ninš, Sawai Pohlusemmei-dahwinajis šidšščinigās Senahšs-teesas weetā leelu Walšs-rahti, un wehl klahst ikkatrā Poblu Gubernementi un Gubernementu aprinkl pawehl ezelst Gubernementš un aprinkl-rahti (senšeil). 15 nodallās šči Wišsangstata Keisera gra- hmatu pawehl, tā šči leeta ja-ectaiša un kahdi scho jannu eezeltu Rahu darrami. Keisera weetneeks Pohlšs buhs leelajas Walšs-rahts Presidents. Keisers aizinahš tohs augštus waldiščanans un zittus kungs un augštus bi- šlapus, kas šwinni Rahu šeddehs. Treschajā nodalkā is- teikšs, ar kahdahn leetahm Walšs-rahti jadarbojabs. Ižpa- šča Kummisione darbotees ar hafnizās un škohlās lee- tahm. Stā-13tā nodalkā ir pawehlehtš, la buhs aizinahst ikkatrā Gubernementi un aprinkl un arri ikkatrā leelakajā pilšatā kunseli (rahti) ar Presidentu, kas no waldišča- nas taps ezelstš, un ir isšeihtš, ar kahdahn Guberne- ments, aprinka un pilšata leetahm un wajadšbahm šchinis teesās buhs darbotees. 15ta nodalka pawehl, la Keisera weetneekam Pohlu semne buhs sagabdah un šaraktišht un Keiseram nošubtiht derrigus padohmus par to, la schohs likkumus buhs cetaišht.

Pehterburgas Awišes rakšta, la tahm effoht web- lehtš išsluddinahst to grahamtu, ko Ministera kungs rak- štijs us wisseem Keisera weetneekem šwešchās walšis.

augštus šanemt, la tee pehzal no faween peebahšteem scheluhneem warr nemt to šeklu preešch tahš semnes, kas us mušchigeeem laikeem winneem us apšohpšchahu un plaušchahu taps dohta, jeb ko tee warrehs nemt par fawu mantu, kad tee to buhs nopelnijušchees.

Tu tiziga tauta, — metti kustu šewis preešchā un lubdšā ar šaršahm luhgščanahm Deewu Tehwu, lai te- wim šwehti tawu břihw darbu, kas tewim par galwi- neeku ir, la tu mahjās un walšti warri pahrtizis buht.

Dohts Pehterburgā dewitā padesmitā Webruari pehz Křištus peedšimščanans tauni gaddā weentubštohts akon- šimšs un šešchdesmitā pirmajā, Mušhu waldiščanans šepitā gaddā.

Appašch to ihšo pirmo grahamtu no Keisera Ma- jestetes Wišsangstakas rohtas ir appašchrašk- šihšs:

„Aleksanders.“

Appašch to ihšo pirmo grahamtu no Keisera Ma- jestetes Wišsangstakas rohtas ir appašchraškšihšs:

„Tam buhs tā buht.“

Pehterburgā tanni 19tā Webruari 1861.

Šchinī grahamatā Ministera kungs teem rakšta: la schel- ligais Kungs un Keisers fawā schbligā tehwa prahā ne peeminnohst kas notizis un ne grībbeišs apfa- weht isdarriht to leelu schelastibu, ko bij nodohmajis Sawai Pohlu semnei doht un darriht. Dabehł Wišch Pohleem ar scho Wišsangstaku Keisera grahamtu dah- winajis scho Walšs-rahti, tahš Gubernements, aprinka un pilšata rakšs, kas nowehl pašcheem šahst un darbotees ar tahm leetahm un wajadšbahm, ko schee likkumi no- wehl. Keisers no wifšas širdš zerre un tizz, la ar gu- ru un pateizigu širdi to usnems un auglīgu darrihs, ko no schbligā prahā dahwinajis.

Kreewušemne. No wifšahm Gubernementim at- nahst šinnas, ar kahdu leelu preeku un širdšpateizibu us- nehmušči schbliga Keisera Wišsangstaku grahamtu no 19ta Webruara, kas pawehl, la 2 gaddu laikā Kreewu dšimtu-šauschu břihwestibu buhs cetaišht. Veelajā Pehter- burgā tillai 2 šundu laikā Stā Merza deenā pilšata-paštes wibri 25 tubštoščas lappas no šchahš Wišsangstakas grahamtas isdallijušči wifššs Pehterburgas namnšs, ir tannis wifšmasakššs un tahlakššs namnindšs. Tāpat arri 85 tubšst. lappas šilpat abtri tai deenā isdallijušči leelajā Maslawā; un nu wifššs namnššs laššijušči wifšš deenu ar leelu preeku, laššidami un šarunnadamees par to preeka webšti turrejušchees namnššs, un eelas šauschu tukščas bijuščas, jebšchu tā bijuše Maslenizas šweht- deena, tā beidsama preešch Kreewu gaweeem, šur allahč mehđš wifšadi išlufstetes pa eelahm.

— 3.

Břihw dřiššeht.